

The concept word» is recorded 178 times in Shevchenko's poetry. There is a practice of metaphorical transformation as a result of motivational deformation, antonymic and allusive convergence, shifts in the context environment. Similarly in Shevchenko's poetry the unit «word» is transformed. This keyword is represented by different language-stylistic meanings. These shades of meaning are superimposed on the basic meaning of the word.

In Shevchenko's poetry the concept «word» means: language (Ukrainian), author's creativity, activities, truth, fight and memory. These connotations are concretized by epithets, speech verbs, other verbs as well as various symbols.

Key words: *text, keyword, discourse, connotations, keyword as a text-forming unit, context environment.*

УДК 81'373.3= 111

С. В. Олійник

ГЕНДЕРНО МАРКОВАНІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ-АКТУАЛІЗАТОРИ ГІПЕРКОНЦЕПТІВ «ЛЮДИНА» І «ОТОЧЕННЯ ЛЮДИНИ»

У статті розглянуто сучасну теоретичну основу дослідження гендерного компонента вітчизняних та іноземних лінгвістів. Зроблено акцент на дослідженні гендерного компонента у структурі та семантиці англійських фразеологічних субстантивів із застосуванням принципів когнітивної лінгвістики. Визначено критерії добору мовного матеріалу. Зроблено висновки щодо взаємодії гендерного компонента з іншими компонентами семантики фразеологізмів-актуалізаторів представлених мікроконцептів. Окреслено перспективи дослідження.

Ключові слова: *гендерний макрокомпонент, оцінка, оцінна гендерно маркована субстантивна фразеологічна одиниця, гіперконцепт, гіпоконцепт, мікроконцепт, маскулінність, фемінність.*

Статтю присвячено аналізу структурно-семантичних особливостей фразеологічних одиниць (ФО) з гендерним компонентом в англійській мові типу: *a lady's man* 'кавалер', *a man of his word* 'людина слова'.

Гендерні дослідження – один з **актуальних** напрямів сучасної гуманітарної науки. У центрі уваги цих досліджень знаходяться культурні та соціальні чинники, які визначають ставлення суспільства до чоловіків і жінок, поведінку індивідів у зв'язку з приналежністю до тієї чи іншої статі, стереотипні уявлення про чоловічі та жіночі якості. Вперше чинник статі у зв'язку з мовою виник в античності при осмисленні категорії граматичного роду. Найстародавньою і тривалий час єдиною гіпотезою щодо причин появи і функціонування в мові категорії роду стала символіко-семантична. Вона базувалася на співвіднесенні природної біологічної категорії 'sexus' з граматичною категорією 'genus'. Прихильники символіко-семантичної гіпотези вважали, що граматичний рід виник під впливом природної даності – наявності людей різної статі. Хоча точки зору на детермінованість категорії роду біологічною реальністю в ряді аспектів не збігались, єдиною була думка про безсумнівний зв'язок природної статі та граматичного роду. Удар по символіко-семантичній гіпотезі завдало відкриття мов, де категорія роду відсутня. Тим не менш в межах критики цієї гіпотези і поступового її витіснення морфологічним і синтаксичним поясненням категорії роду

незмінним залишалось визнання того, що категорія роду сама можлива впливати на людське сприйняття відповідних слів і понять. Таким чином, персоніфікація приписує об'єктам, які позначаються словами жіночого роду, властивості осіб жіночої статі, а об'єктам середнього і чоловічого роду – властивості осіб чоловічої статі [4, с. 133–137].

Гендер виступає як організована модель соціальних відносин між жінками та чоловіками. Вона не тільки характеризує їхнє міжособистісне спілкування і взаємодію в родині, але і визначає їхні соціальні стосунки в основних інститутах суспільства. Гендер, таким чином, трактується як один з базових вимірів соціальної структури суспільства, який разом з іншими соціально-демографічними і культурними характеристиками (раса, клас, вік) організує соціальну систему. Гендер конструюється крізь певну систему соціалізації, розділ праці та визнані в суспільстві культурні норми, ролі, стереотипи. Визнані в суспільстві гендерні норми і стереотипи до певного ступеня визначають психологічні якості (заохочуючи одні та негативно оцінюючи інші), здібності, види діяльності, професії людей залежно від їхньої біологічної статі [16, с. 231]

За спостереженнями А. П. Мартинюк, термін «гендер» прийшов у лінгвістику з антропології на початку 70-х років ХХ століття. Його вперше вжито Г. Рубін у статті «Обмін жінками. Нотатки про «політичну економію» статі» й визначено як «комплекс конвенцій, що спричиняють регулятивний вплив на біологічну стать як предмет суспільної діяльності». Призначення терміна «гендер» (від англ. *gender* – сімейна, родова традиція, зв'язок поколінь) полягає в розмежуванні соціокультурних (*gender*) та суто біологічних (*sex*) характеристик чоловіка й жінки як членів певної етнокультурної спільноти [8, с. 35].

За розвідками О. Л. Бессонової, «гендерні дослідження мають солідний стаж і здійснюються у різних напрямках, а саме: соціолінгвістичному (У. Лабов, П. Траджіл), напрямку феміністичної лінгвістики (Д. Кемерон, С. Міллз та ін.), психолінгвістичному (С.Філіпс), у галузі міжкультурних й лінгвокультурологічних досліджень (Д. Мальтц, Р. Боркер, Д. Таннен, К. Годдар)» [1; 2].

Слід звернути увагу на той факт, що особливого значення гендерні дослідження набувають в англійській мові. Зацікавленість з боку багатьох вчених до розглядання гендеру в англійській мові не випадкова і може пояснюватися двома причинами: по-перше, це мова міжкультурної комунікації, а по-друге, на відміну від багатьох інших мов, в ній немає чітко виражених родових відмінностей. На думку О. Л. Бессонової «розвиток аналітизму в англійській мові призвів до руйнування словозміни й втрати родових протиставлень в іменах. Таким чином, рід перетворився у приховану категорію, що виявляється тільки через анафоричні займенники *he* 'він', *she* 'вона', *it* 'воно'». Дослідниця робить висновок, що «гендерні дослідження в англійській мові носять сліди так званого сексизму. Сучасне сприйняття займенника *he* 'він' у родовому значенні зумовлене не просто граматичними факторами. Таке вживання історично склалося і пов'язане з політикою сексизму» [2].

Зазначимо, що в цілому існує не так багато робіт щодо дослідження гендерного компонента у фразеології. Серед них хотілося б відмітити монографію В. М. Телії, яка включає розділ, присвячений опису культурного концепту «жінка» у російській фразеології [11, с. 196]. Перша спроба визначення способів реєстрації гендерного компонента в англійській фразеології була здійснена О. В. Куніним, який відмічав, що в семантичній структурі фразеологізму можуть бути виділені граматичні семи – макро- і мікроелементи граматичного значення. З точки зору гендерних досліджень найбільшу зацікавленість представляють мікросеми на позначення родового признаку. Семи роду,

як зазначає О. В. Кунін, бувають трьох різновидів: чоловічого, жіночого та середнього і можуть виражатися як експліцитно (а), так і імпліцитно (б):

а) чоловічий рід: *the blue-eyed boy* ‘улюбленчик’, *a man about town* ‘світська людина’, жіночий рід: *the olive branch* ‘оливкова гілка, символ миру’, *a showel hat* ‘крисаня’, середній рід: *a golden girl* ‘дівчина, яка користується успіхом, кумир’, *a woman of the world* ‘досвідчена жінка у житті’;

б) чоловічий рід: *a blue coat* ‘солдат, моряк’, жіночий рід: *a dolly bird* ‘гарна, ошатна дівчина’ [7, с. 196].

Вивчення гендерно маркованих фразеологічних одиниць раніше вже здійснювалося І. В. Зиковою в її дисертаційній роботі [3], але ретельний розгляд цього питання під кутом аксіологічного та лінгвокогнітивного напрямів ще не відбувався. Не враховувалась роль гендерного фактора в реалізації оцінки, тому наукову **новизну** нашого дослідження ми вбачаємо в заповненні цієї лакуни, а саме – у встановленні гендерного макрокомпонента в семантиці оцінних фразеологічних одиниць і визначенні шляхом когнітивного моделювання ролі гендерного чинника у процесі фразеологізації. Автор також ставить за **мету** обґрунтувати, що гендерна оцінка цілком і повністю переплетена з соціально-історичним і культурно-естетичним впливом. У зв’язку з цим хотілося б навести слушну думку О. Л. Бессонової: «На часі є актуальною розробка теорій, що інтерпретували б механізми оцінної семантики з урахуванням гендерного фактора і когнітивної функції [1, с. 6].

Таким чином, існує обмежена кількість гендерних досліджень у фразеології англійської мови. Серед базових слід зазначити роботи таких науковців, як О. В. Куніна [7], І. В. Зикової [3], А. П. Мартинюк [8].

У даному дослідженні ми розглядатимемо гендер як лінгвокогнітивне явище, адже він є компонентом як колективної, так і індивідуальної свідомості. У сучасних гендерних дослідженнях особливе місце займають такі поняття, як *гендерна інтрига пізнання* і *гендерна картина світу (ГКС)*. Ці два поняття з’явилися в області гендерних досліджень порівняно нещодавно. У дослідженні головним поняттям вважатимемо ГКС, яку можна визначити слідом за А. П. Мартинюк як «упорядковану, відносно несуперечну і внутрішньо зв’язану сукупність у повсякденній свідомості ідеалів, настанов людини, у яких знаходиться відображення соціокультурна диференціація статей» [3].

У нашій роботі засадами для виділення гіперконцептів слугували окремі принципи класифікації лексичних одиниць Г.А. Уфімцевої [12], М. А. Федотової [13] та інших лінгвістів. Отже, під час аналізу фактичного матеріалу були виділені гіперконцепт ЛЮДИНА, що містить групу гіпоконцептів, які характеризують людину (*an ugly duckling* ‘гідке каченя’, *a fair-weather friend* ‘ненадійний друг’), і гіперконцепт ОТОЧЕННЯ ЛЮДИНИ, до складу якого входять гіпоконцепти на позначення природного (географічного), суспільного, рукотворного та культурного оточення (*Tom Tiddler’s ground* ‘місце легкої наживи, «золоте дно»’, *Auld Reekie* ‘«стара коптильня» (жартівлива назва м. Единбурга)’, *yellow rag* ‘бульварна газета’) [9, с. 50 – 51].

У світлі антропоцентричного принципу представляється доцільним дослідження особливостей вербалізації обох гіперконцептів з позицій функціонування гендерного чинника. Як з цього приводу слушно зауважує О. Л. Бессонова: «інваріантним ядром і центральним поняттям оцінного тезаурусу є людина, центральне місце якої визначається тим, що з нею пов’язана переважна кількість лексико-семантичних або тематичних груп. Людина є не лише біологічною істотою, але й носієм суспільних відносин, з чим пов’язані її професійні, ідеологічні, релігійні, соціально-майнові, національно-етнічні, родинні оцінні аспекти та характеристики» [1, с. 162].

Все вищезазначене дає певні підстави припускати про наявність вказівок на гендерну співвіднесеність у структурі та семантиці фразеологізмів, які віддзеркалюють глибинні шари ГКС англomовного соціуму. О. О. Селіванова зауважує: «Фразеологізми є своєрідною етнокультурною рефлексією мовця в комунікативній ситуації, адже він свідомо або підсвідомо співвідносить власне емоційно-оцінне ставлення та ціннісну орієнтацію зі змістом, а образний зміст звороту є еталоном та стереотипом культурно-національного світобачення й розуміння світу» [10, с. 12–13].

Методологічною основою цього дослідження слугувала теорія фразеологічної оцінки й концепція фразеологічної номінації О. В. Куніна. Відповідно до цієї концепції номінація має як узуальний, так і оказіональний характер. У пропонованому дослідженні в центрі уваги – узуальна фразеологічна номінація. Оцінка визначається як «об'єктивно-суб'єктивне та суб'єктивно-об'єктивне ставлення людини до об'єкта, що виражене мовними засобами експліцитно чи імпліцитно. Категорія оцінки є універсальною категорією, яка існує у свідомості людини у вигляді опозиції "добре/погано" або "позитивне ставлення/негативне ставлення"» [7, с. 89].

Аби чітко визначитись з критеріями відбору мовного матеріалу, ми звернулись до дисертаційної роботи І. В. Зикової. За її спостереженнями, внаслідок зверхслівного характеру ідіом в якості маркерів гендеру можуть виступати структурні елементи – слова-компоненти фразеологізмів, які позначають особу чоловічої або жіночої статі, або смислові компоненти в семантиці ідіом. Відповідно, гендерно маркованим в англійських ОФО може бути як план вираження, так і план змісту [3, с. 30]. Дослідниця зазначає, що двухпланова маркованість англійських фразеологізмів визначає два можливих критерії відбору фразеологічного матеріалу, а саме: 1) матеріал відбирався по гендерним маркерам семантики, тобто відбираються фразеологізми, в дефініції яких є слова, що вказують на осіб чоловічої і/або жіночої статі (*семантичний принцип*); 2) матеріал відбирався по гендерним маркерам структури, тобто відбираються ідіоми, опорними компонентами структури яких є слова, що позначають осіб чоловічої та/або жіночої статі (*структурний принцип*) [3, с. 30].

Таким чином, матеріалом дослідження слугували 610 гендерно маркованих ОФО, отриманих методом суцільної вибірки з Англо-російського фразеологічного словника О. В. Куніна (БАРФС), які об'єктивують гіперконцепти ЛЮДИНА і ОТОЧЕННЯ ЛЮДИНИ. Це становить близько 30% від кількості ОФО (2131 ОФО) [9]. Тобто йдеться про такі гендерно марковані оцінні фразеологічні субстантиви, як *a man of mark* 'видна людина', *a high stepper* 'птах високого польоту', *a girl Friday* 'помічниця, права рука', *Caesar's wife* 'дружина Цезаря, людина, яка знаходиться поза підозрами', *a wise guy* 'розумна, кмітлива людина', *a hot-air artist* 'балакун, торохтій' і т. ін.

Проведене дослідження показало, що найбільш вербалізованими гендерно маркованими субстантивними ОФО виявились мікроконцепти: РІД ЗАНЯТЬ, ХАРАКТЕР, СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС, ПОВЕДІНКА, ПРІЗВИСЬКА, РЕЛІГІЯ, СІМ'Я, ЗОВНІШНІСТЬ, ЛЮБОВ/ КОХАННЯ, ЗДІБНОСТІ.

Кількісна характеристика мікроконцептів, в об'єктивізації яких беруть участь ФО з гендерним компонентом, подана у табл. 1.

Таблиця 1

Кількісна характеристика концептів, актуалізованих фразеологізмами з гендерним компонентом в англійській мові

Гендерно марковані мікроконцепти	Кількість одиниць	%	Приклади
РІД ЗАНЯТЬ	259	42,5	<i>a man of law</i> ‘адвокат, юрист’, <i>a man of science</i> ‘вчений’, <i>a secret-service man</i> ‘агент-розвідки’, <i>a woman of letters</i> ‘письменниця’, <i>a principal girl</i> ‘провідна акторка, акторка на перших ролях’, <i>a son of Neptune</i> ‘син Нептуна, моряк’, <i>Jack Tar</i> ‘заст. матрос’, <i>a Peter Funk</i> ‘амер. жарг. спільник аукціоника (той, хто долає ціну на аукціоні)’
ХАРАКТЕР	154	25,2	<i>a woman of honour</i> ‘чесна, порядна жінка’, <i>sister Anne</i> ‘вірна, віддана подруга’, <i>a man of iron</i> ‘людина залізної волі’, <i>a Paul Pry</i> ‘людина, що суне ніс у чужі справи’, <i>as jolly as a sand boy</i> ‘дуже весела, життєлюбна, повна життя людина’
СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС	63	10,3	<i>a man of mark</i> ‘помітна відома людина, поважна людина’, <i>a made man</i> ‘людина, якій забезпечене майбутнє, міцне становище у суспільстві’, <i>a man of rank</i> ‘людина високого звання’, <i>Mr. Big</i> ‘1. «Великий Бос», верховода злочинного світу; 2. поважна особа, «шишка»’,
ПОВЕДІНКА	41	6,7	<i>a gay Lothario</i> ‘донжуан, ловелас’, <i>a lady of easy virtue</i> ‘жінка сумнівної моралі, особа легкої поведінки’, <i>a fine lady</i> ‘ірон. панянка, жінка, яка вдає із себе аристократку’, <i>an old wife</i> ‘кумаса, пліткарка, «стара баба»’, <i>a confidence man</i> ‘аферист, шахрай’
ПРІЗВИСЬКА	25	4,1	<i>Tommy Atkins</i> ‘Томмі Аткінс’

			(прізвисько англійського солдата)’, <i>the Mistress of the Adriatic</i> ‘«володарка Адриатики» (прізвисько Венеції)’, <i>brother Johnatan</i> ‘1. янкі (прізвисько американців); 2. типовий американець’, <i>the Mother of Parliaments</i> ‘1. батьківщина парламентаризму (Англія); 2. «батько парламентів» (прізвисько англійського парламенту)’, <i>father Abraham</i> ‘«батько Авраам» (прізвище президента США Авраама Лінкольна’
РЕЛІГІЯ	23	3,8	<i>Father Superior</i> ‘настоятель, ігумен’, <i>a man of religion</i> ‘заст. духовна особа’, <i>a sister of mercy</i> ‘черниця, сестра милосердя’, <i>Prince of the Church</i> ‘кардинал’, <i>the King of Glory</i> ‘рел. Цар царів, Бог, Христос’, <i>the Prince of Peace</i> ‘рел. Князь миру, Христос’
СІМ’Я	15	2,5	<i>a full sister</i> ‘рідна сестра’, <i>bachelor’s wife</i> ‘рідк. дружина, яка існує лише в уяві, «мрія холостяка»’, <i>family man</i> ‘сімейна людина, гарний сім’янин; домосід’, <i>John Thomson’s man</i> ‘заст. чоловік, що знаходиться під черевиком у дружини’, <i>Mr. Right</i> ‘майбутній чоловік, наречений’, <i>Miss Right</i> ‘майбутня дружина, обраниця’
ЗОВНІШНІСТЬ	13	2,1	<i>a glamour girl</i> ‘розм. красуня, шикарна дівчина’, <i>Tom Thumb</i> ‘карлик, ліліпут’, <i>Jack Sprat</i> ‘заст. діал. карлик’, <i>a slip of a boy</i> ‘худенький чи стрункий хлопчик’
ЛЮБОВ/КОХАННЯ	10	1,6	<i>a fancy man</i> ‘коханець’, <i>queen of hearts</i> ‘володарка сердець’, <i>one’s best girl</i>

			‘кохана’, <i>one's young man</i> ‘ззіхач, кавалер’,
ЗДІБНОСТІ	7	1,2	<i>a man of wisdom</i> ‘мудрець, мудра людина’, <i>a man of sense</i> ‘розумна людина’, <i>a man of talent</i> ‘талановита розумна людина’, <i>Tom o'Bedlam</i> ‘заст. «Том із Бедлама», божевільний, шалений’
ВСЬОГО	610	100	

Як бачимо з табл. 1, кількісно превалює мікроконцепт РІД ЗАНЯТЬ (представлений 259 ФО або 42,5% від загальної кількості одиниць вибірки), на другому місці мікроконцепт ХАРАКТЕР (154 ФО або 25,2%), на третьому місці мікроконцепт СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС, який вербалізується 63 ФО або 10,3% від загальної кількості гендерно маркованих фразеологічних одиниць в англійській мові.

Дослідження доводить, що в семантиці фразеологічних одиниць можливо виділити гендерний макрокомпонент, який, нашаровуючись на дескрипцію, сприяє адекватному відображенню оцінними фразеологічними одиницями культурних концептів фемінності та маскулінності, зокрема їхньому мовному вираженню, а також розкриває їхній неоднаковий вплив на концептуалізацію гендера в свідомості носіїв мови. Гендерний макрокомпонент щільно взаємодіє з рештою макрокомпонентів в семантиці фразеологічних одиниць. Як доводить наше дослідження, він може проявлятися в емотивному і оцінному макрокомпонентах, наприклад, у випадках позитивного чи негативного ставлення до особи чоловічої або жіночої статі в англійськомовному соціумі. Дане дослідження показує, що в фразеологічних одиницях з негативною оцінкою превалює, хоча з не дуже великою розбіжністю, сема чоловічого роду. Перспективним вбачається представлення і опис кількісних даних по кожному з представлених мікроконцептів, які б доводили це явище, та їхнє фреймове моделювання. Також цікаво буде провести кількісне підрахування гендерно маркованих ФО із експліцитними та імпліцитними маркерами маскулінності та фемінності у розрізі кожного мікроконцепта.

Список використаної літератури

1. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний і гендерний аспекти: дис. ... доктора філол. наук: 10.02.04 / О. Л. Бессонова. – К., 2003. – 463 с.
2. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивно-гендерні аспекти / Ольга Леонідівна Бессонова. – Донецьк: ДонНУ, 2002. – 362 с.
3. Зыкова И. В. Гендерный компонент в структуре и семантике фразеологических единиц современного английского языка: дис. ... кандидата филол. наук: 10.02.04 / И. В. Зыкова. – М., 2002. – 219 с.
4. Кирилина А. В. Гендер: лингвистические аспекты / А. В. Кирилина, И. Г. Ольшанский // Филологические науки, 2000. – № 3. – С. 133–137.
5. Кирилина А. В. Гендерные аспекты языка и коммуникации: автореф. дис. на соискание уч. степени докт. филол. наук: 10.02.19 «Общее языкознание, социолингвистика, психолингвистика» / А. В. Кирилина. – М., 2000. – 38 с.
7. Кунин А. В. Курс фразеологии английского языка / А. В. Кунин. – 2-е изд. – М.: Высшая школа Дубна, Изд. центр «Феникс», 1996. – 381 с.

8. Мартинюк А. П. Регулятивна функція гендерно маркованих одиниць мови: дис. ... доктора філол. наук: 10.02.04 / А. П. Мартинюк. – Харків, 2005. – 610 с.

9. Олійник С. В. Оцінні фразеологічні одиниці в англійській та українській мовах: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... кандидата філол. наук: 10.02.17 / С. В. Олійник. – Донецьк, 2008. – 243 с.

10. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психологічний та етнокультурний аспекти): Монографія / О. О. Селіванова. – К. – Черкаси: Брама, 2004. – 276 с.

11. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. – 288 с.

12. Уфимцева А. А. Лексическое значение: принцип семиологического описания / А. А. Уфимцева. – М.: Наука, 1986. – 239 с.

13. Федотова М. А. Мовна особистість у чужому лінгвокультурологічному просторі (на матеріалі англійської прози ХХ – ХХІ ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови» / М. А. Федотова; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. – Одеса, 2006. – 20 с.

Лексикографічні джерела

14. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь / А. В. Кунин / Лит. ред. М. Д. Литвинова. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Рус. яз., 1984. – 944 с.

15. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В. Н. Ярцевой / В. Н. Ярцева. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 685 с. (ЛЭС)

16. Литературно-энциклопедический словарь. /Под общ. ред. Кожевникова В. М. / В. М. Кожевников, П. А. Николаев. – М.: Сов. Энциклопедия, 1987. – 751 с.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2014

S. V. Oliynyk

GENDER-MARKED PHRASEOLOGICAL UNITS- REPRESENTATORS OF HYPERCONCEPTS «PERSON» AND «PERSON'S ENVIRONMENT»

The article considers the up-to-date theoretical basis of the gender category research in foreign and domestic linguistics. Particularly, the survey of scientific works concerning the gender component in phraseology has been made. The gender is presented as a cognitive phenomenon. The criteria of the language material sampling have been determined. The language corpus for analysis was selected from the English-Russian phraseological dictionary containing 20 000 entries edited by professor A. V. Kunin who had been long considered to be «a father of fundamental principles of English phraseology in Russia». The material obtained was verified in the authoritative encyclopaedic, etymological, linguistic country study dictionaries. The selection criteria were based upon the following structures and labels in the dictionary entries: a person who ...; someone who ...; a man / a woman who...; something that ...; used to say that someone / something is...; a word for...; a thing that.... In the long run 610 EPhUs with a basic component 'gender' have been selected. The analysis of the language material resulted in the appearance of two conceptual spheres: PERSON and PERSON'S ENTOURAGE (OR ENVIRONMENT). The key concepts verbalized by the evaluative phraseological units marked with gender component have been presented. The connection between the gender component and evaluation has been set up. The conclusions about the close interaction of gender component with the other components in the phraseological unit semantics have been made up.

Key words: gender component, hyperconcept, hypoconcept, microconcept, evaluative gender-marked phraseological unit, evaluation, masculinity, femininity.